

CZU: 061.1EU:[339.542.2+339.56](478)

UDC: 061.1EU:[339.542.2+339.56](478)

COMERȚUL EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA: EVOLUȚII, TENDINȚE, PERSPECTIVE

Lect. univ. Diana BRAGOI, ASEM
e-mail: bragoi.diana@ase.md
ORCID: 0000-0003-2474-6408

DOI: <https://doi.org/10.53486/econ.2025.131.65>

FOREIGN TRADE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA: DEVELOPMENTS, TRENDS, PROSPECTS

Univ. lecturer Diana BRAGOI, ASEM
e-mail: bragoi.diana@ase.md
ORCID: 0000-0003-2474-6408

DOI: <https://doi.org/10.53486/econ.2025.131.65>

Integrarea europeană a influențat pozitiv schimburile comerciale ale Republicii Moldova, redirecționându-le către piețele Uniunii Europene și impulsând o parte a economiei spre modernizare. În ciuda acestui fapt, pentru a profita la maxim de avantajele oferite, sunt necesare politici economice coerente, un suport instituțional dinamic și investiții în diversificarea structurală a economiei. În acest context, scopul acestui studiu este de a analiza perspectivele de dezvoltare comercială ale Republicii Moldova în raport cu procesul de aderare la Uniunea Europeană, cu accent pe dinamica schimburilor comerciale și adaptarea cadrului economic la standardele comunitare. Metodologia aplicată în acest articol îmbină analiza documentară a acordurilor internaționale și a politicilor comerciale relevante cu analiza statistică descriptivă a datelor privind comerțul exterior al Republicii Moldova în perioada 2015-2023. Studiul utilizează surse oficiale, precum Biroul Național de Statistică, Eurostat și Banca Mondială, și aplică indicatori economici, precum Indicele Avantajului Comparativ Relevat (RCA), pentru a evalua specializarea comercială și competitivitatea externă a țării. Această abordare permite conturarea unei imagini de ansamblu a modului în care procesul de integrare europeană influențează performanța comercială a Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: integrare europeană, comerț, convergență economică, avantaj competitiv.

JEL: F02, F1, F63.

Introducere

Integrarea economică a Republicii Moldova în Uniunea Europeană (UE) se înscrie într-un cadru teoretic amplu, fundamentat pe principiile liberalizării comerțului, avantajului comparativ și ale etapizării integrării economice. Paul Krugman [1] subliniază rolul acordurilor comerciale în impulsarea dezvoltării economice, acestea contribuind la creșterea bunăstării generale prin acces preferențial la piețele externe. În 2014, semnarea Acordului de Aso-

European integration has positively influenced Moldova's trade, redirecting it towards the EU markets and boosting part of the economy towards modernization. Nevertheless, consistent economic policies, dynamic institutional support, and investment in the structural diversification of the economy are needed to make the most of the advantages. In this context, the purpose of this study is to analyse the prospects for trade development of the Republic of Moldova in relation to the process of accession to the European Union, with emphasis on the dynamics of trade and alignment of the economic framework to EU standards. The methodology applied in this paper combines documentary analysis of relevant international agreements and trade policies with descriptive statistical analysis of Moldova's foreign trade data for the period 2015-2023. The study uses official sources, such as the National Bureau of Statistics, Eurostat and the World Bank, and applies economic indicators, such as the Relevant Comparative Advantage Index (RCA), to assess the country's trade specialization and external competitiveness. This approach provides a comprehensive overview of the impact of European integration process on Moldova's trade performance.

Key-words: European integration, trade, economic convergence, competitive advantage.

JEL: F02, F1, F63:

Introduction

The economic integration of the Republic of Moldova into the European Union is part of a broad *theoretical* framework, based on the principles of trade liberalization, comparative advantage, and phasing of economic integration. Paul Krugman [1] emphasizes the role of trade agreements in boosting economic development, as they contribute to increasing general welfare through preferential access to foreign markets. In 2014, the signing of the Association Agreement and the activation of the DCFTA component marked a

ciere și activarea componentei DCFTA au marcat o tranziție semnificativă pentru Republica Moldova, orientând fluxurile comerciale către piața europeană și determinând adaptări structurale în economie [2].

Conform lui Balassa [3], DCFTA poate fi interpretat drept o etapă avansată a integrării comerciale, caracterizată prin eliminarea barierelor tarifare, armonizarea reglementărilor tehnice și accesul extins la piețele de servicii și investiții. În acest proces, Republica Moldova valorifică avantajele sale comparative tradiționale în agricultură și *industrii* cu muncă intensivă, dar urmărește, totodată, diversificarea acestora prin modernizarea producției și creșterea valorii adăugate [4, 5].

Deși liberalizarea comerțului favorizează concurența și dinamismul economic, teoriile dependentei (Prebisch) avertizează asupra riscurilor pentru economiile în tranziție, cum ar fi vulnerabilitatea externă și presiunea asupra sectoarelor sensibile. Modelul „centru-periferie” relevă faptul că, deși integrarea oferă acces la lanțurile valorice europene și atrage investiții, aceasta poate conduce la o dependență structurală de economiile puternice ale UE [6].

Integrarea într-o rețea de acorduri de liber schimb, precum DCFTA, poate impulsiona creșterea economică prin extinderea exporturilor, atragerea investițiilor și modernizarea infrastructurii. În cazul Republicii Moldova, acest acord a consolidat relațiile comerciale cu Uniunea Europeană, generând o creștere semnificativă a exporturilor și diversificarea piețelor de desfacere [7, 8]. Totuși, dinamica pozitivă a fost afectată de factori exogeni precum pandemia COVID-19, războiul din Ucraina și criza energetică, dar și de provocări interne persistente, inclusiv infrastructura deficitară, lipsa diversificării exporturilor și capacitatea redusă de adaptare instituțională [9, 10, 11]. Literatura de specialitate evidențiază obstacole precum birocrația, interferențele politice și coordonarea ineficientă între instituții [12, 13, 14]. În acest context, specialiștii subliniază necesitatea accelerării reformelor pentru consolidarea integrării europene, fiind esențială o analiză aprofundată a avantajelor comerciale, a capacității de adaptare și a evoluției schimburilor internaționale recente [15].

În acest context, scopul acestui studiu este de a analiza perspectivele de dezvoltare comercială ale Republicii Moldova în raport cu procesul de aderare la Uniunea Europeană, cu accent pe dinamica schimburilor comerciale și adaptarea cadrului economic la standardele comunitare.

În vederea atingerii acestui scop au fost formulate următoarele obiective:

O1: Analiza evoluției schimburilor comerciale ale

Republicii Moldova, orientând fluxurile comerciale către piața europeană și determinând adaptări structurale în economie [2].

Conform lui Balassa [3], DCFTA poate fi interpretat drept o etapă avansată a integrării comerciale, caracterizată prin eliminarea barierelor tarifare, armonizarea reglementărilor tehnice și accesul extins la piețele de servicii și investiții. În acest proces, Republica Moldova valorifică avantajele sale comparative tradiționale în agricultură și *industrii*, dar la același timp urmărește să diversifice acestea prin modernizarea producției și creșterea valorii adăugate [4, 5].

Deși liberalizarea comerțului favorizează concurența și dinamismul economic, teoriile dependentei (Prebisch) avertizează asupra riscurilor pentru economiile în tranziție, cum ar fi vulnerabilitatea externă și presiunea asupra sectoarelor sensibile. Modelul „centru-periferie” relevă faptul că, deși integrarea oferă acces la lanțurile valorice europene și atrage investiții, aceasta poate conduce la o dependență structurală de economiile puternice ale UE [6].

Integrarea într-o rețea de acorduri de liber schimb, precum DCFTA, poate impulsiona creșterea economică prin extinderea exporturilor, atragerea investițiilor și modernizarea infrastructurii. În cazul Republicii Moldova, acest acord a consolidat relațiile comerciale cu Uniunea Europeană, generând o creștere semnificativă a exporturilor și diversificarea piețelor de desfacere [7, 8]. Totuși, dinamica pozitivă a fost afectată de factori exogeni precum pandemia COVID-19, războiul din Ucraina și criza energetică, dar și de provocări interne persistente, inclusiv infrastructura deficitară, lipsa diversificării exporturilor și capacitatea redusă de adaptare instituțională [9, 10, 11]. Literatura de specialitate evidențiază obstacole precum birocrația, interferențele politice și coordonarea ineficientă între instituții [12, 13, 14]. În acest context, specialiștii subliniază necesitatea accelerării reformelor pentru consolidarea integrării europene, fiind esențială o analiză aprofundată a avantajelor comerciale, a capacității de adaptare și a evoluției schimburilor internaționale recente [15].

În acest context, scopul acestui studiu este de a analiza perspectivele de dezvoltare comercială ale Republicii Moldova în raport cu procesul de aderare la Uniunea Europeană, cu accent pe dinamica schimburilor comerciale și adaptarea cadrului economic la standardele comunitare.

În vederea atingerii acestui scop au fost formulate următoarele obiective:

O1: To analyse the evolution of Moldova's

Republicii Moldova cu Uniunea Europeană.

O2: Analiza avantajului comparativ al Republicii Moldova prin aplicarea Indicelui RCA (Revealed Comparative Advantage), în vederea identificării sectoarelor economice cu potențial competitiv pe piața europeană.

O3: Identificarea oportunităților și provocărilor pentru sectorul comercial din Republica Moldova în contextul integrării în Uniunea Europeană.

Literatura de specialitate oferă perspective contrastante privind integrarea europeană a Republicii Moldova: unele lucrări evidențiază beneficiile economice ale apropierii de Uniunea Europeană, în timp ce altele subliniază provocările armonizării cu *acquis-ul* comunitar. În ultimii ani, Moldova a reușit să-și reducă semnificativ dependența comercială de Rusia, însă instabilitatea geopolitică regională continuă să reprezinte un risc economic major, astfel încât consolidarea relațiilor comerciale cu UE și diversificarea piețelor de export rămân obiective strategice pentru creșterea rezilienței economice [16].

Printre obstacolele interne persistente se numără resursele financiare limitate, care restrâng capacitatea de modernizare a infrastructurii comerciale și de adaptare tehnologică a întreprinderilor. IMM-urile, în special, întâmpină dificultăți în implementarea standardelor europene din cauza costurilor ridicate de conformare și certificare. Deși structura geografică actuală a comerțului exterior arată o orientare clară spre UE, interesele economice moștenite din relațiile cu piețele estice încă influențează ritmul reformelor [17].

Conform unei analize realizate de Lex-Econ și Biroul Național de Statistică (BNS), după o creștere accentuată în 2022, comerțul exterior moldovenesc a cunoscut o stagnare, în contextul inflației ridicate (peste 34%), restricțiilor comerciale, blocajelor logistice și scăderii cererii globale [18, 19]. Deși valoric exporturile și importurile au crescut, din punct de vedere cantitativ acestea s-au redus sau au stagnat. Aceste evoluții reflectă impactul unor factori exogeni (sanctiuni, crize regionale) și al slabei capacități interne de adaptare, ceea ce justifică necesitatea unor politici comerciale coerente și susținute pentru consolidarea procesului de integrare europeană.

Având în vedere constatările anterioare, formulăm următoarele ipoteze de lucru:

I1: Semnarea și implementarea Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) cu Uniunea Europeană contribuie la creșterea semnificativă a exporturilor moldovenești către țările UE.

trade with the European Union.

O2: To examine the comparative advantage of the Republic of Moldova by applying the RCA Index (Revealed Comparative Advantage) in order to identify the economic sectors with competitive potential on the European market.

O3: To identify opportunities and challenges for the trade sector of the Republic of Moldova in the context of EU integration.

The literature offers contrasting perspectives on Moldova's European integration: some papers emphasize the economic benefits of rapprochement with the European Union, while others highlight the challenges of harmonization with the *acquis Communautaire*. In recent years, Moldova has succeeded in significantly reducing its trade dependence on Russia, but regional geopolitical instability continues to pose a major economic risk, therefore strengthening trade relations with the EU and diversifying export markets remain strategic objectives to increase economic resilience [16].

Persistent domestic obstacles include limited financial resources, which restrict the ability of businesses to modernize their business infrastructure and adapt to technological change. SMEs in particular face difficulties in implementing European standards due to high compliance and certification costs. Although the current geographical structure of foreign trade shows a clear orientation towards the EU, economic interests inherited from relations with Eastern markets still influence the pace of reforms [17].

According to an analysis by Lex-Econ and the National Bureau of Statistics (NBS), after a sharp growth in 2022, Moldovan foreign trade stagnated in the context of high inflation (over 34%), trade restrictions, logistical bottlenecks and a drop in global demand [18, 19]. Although exports and imports have increased in value terms, in quantitative terms they have decreased or stagnated. These developments reflect the impact of exogenous factors (sanctions, regional crises) and weak domestic adjustment capacity, which justifies the need for coherent and sustained trade policies to strengthen the European integration process.

Taking into account the previous findings, we formulate the following working hypotheses:

I1: The signing and implementation of the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA) with the European Union contributes to a significant increase in Moldovan exports to EU countries.

I2: The Republic of Moldova has a relevant comparative advantage in the agri-food and light

I2: Republica Moldova deține un avantaj comparativ relevant în sectoarele agroalimentar și manufacturier ușor, care pot fi consolidate în contextul integrării în piața europeană.

Metodologia cercetării: metodele și tehnicile utilizate

Metodologia aplicată în acest studiu integrează trei componente esențiale, corelate cu obiectivele cercetării. Astfel, în vederea analizei situației economice a sectorului comercial din Republica Moldova, în contextul armonizării practicilor economice cu standardele Uniunii Europene, au fost utilizate mai multe metode de cercetare, printre care se numără:

- **metoda analizei datelor și informațiilor** provenite dintr-o serie de lucrări de specialitate din literatura autohtonă și internațională, în scopul fundamentării teoretice a temei cercetate;
- **metoda comparativă**, prin intermediul căreia au fost evaluate opiniile și argumentele formulate de mai mulți specialiști în domeniu;
- **metodele inducției și deducției**, utilizate pentru a generaliza, sintetiza și evidenția aspectele esențiale ale situației economice din ramura comerțului autohton, relevante pentru dezvoltarea temei de cercetare.

Aplicarea acestor metode a permis realizarea unei analize obiective a principalelor constatări referitoare la conceptul de dezvoltare durabilă a comerțului în perspectiva integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

Este de menționat, faptul că a fost realizată o analiză calitativă a documentelor relevante – precum rapoarte ale Comisiei Europene, strategii naționale și reglementări armonizate cu acquis-ul comunitar – pentru a identifica provocările și oportunitățile procesului de integrare europeană (O3). Totodată, cercetarea include o analiză statistică descriptivă a principalilor indicatori de comerț exterior din perioada 2020-2024, pe baza datelor furnizate de instituții oficiale (BNS, Eurostat, BNM, Ministerul Economiei). Aceasta vizează urmărirea evoluției exporturilor și importurilor, a structurii geografice a comerțului și a gradului de acoperire a importurilor prin exporturi (O1). A fost calculat Indicele Avantajului Comparativ Relevant (RCA), formulat de Balassa, pentru a identifica produsele în care Republica Moldova deține un avantaj competitiv pe piața UE. Această analiză sprijină obiectivul O2 privind evaluarea potențialului sectorial de export și conturarea unor direcții strategice pentru reducerea dezechilibrului comercial.

Pentru a consolida exporturile și a reduce dezechilibrul balanței comerciale, este esențială o

manufacturing sectors, which can be strengthened in the context of integration into the European market.

Research methodology: methods and techniques used

The methodology applied in this study integrates three essential components, aligned with the research objectives. Thus, in order to analyse the economic situation of the trade sector in the Republic of Moldova, in the context of harmonizing economic practices with the European Union standards, several research methods were applied, including:

- **method of data and information analysis** derived from a series of specialized works in local and international literature, used to theoretically substantiate the researched topic under investigation;
- **comparative method**, through which the opinions and arguments formulated by several specialists in the field were evaluated;
- **methods of induction and deduction**, used to generalize, synthesize and highlight the essential aspects of the economic situations in the local trade branch, relevant for the development of the research topic.

The application of these methods enabled an objective analysis of the main findings related to the concept of sustainable development of trade in the perspective of Moldova's integration into the European Union.

It is worth mentioning that a qualitative analysis of relevant documents – such as European Commission reports, national strategies and regulations harmonized with the *acquis Communautaire* – was carried out in order to identify challenges and opportunities in the process of European integration (O3). At the same time, the research includes a descriptive statistical analysis of the main foreign trade indicators for the period 2020-2024, based on data provided by official institutions (NBS, Eurostat, NBM, Ministry of Economy). This analysis aims to trace the evolution of exports and imports, the geographical structure of trade and the degree of import coverage by exports (O1). Furthermore, the Relevant Comparative Advantage Index (RCA) as developed by Balassa, has been calculated to identify product categories in which the Republic of Moldova demonstrates a competitive advantage on the EU market. This analysis supports the objective O2 by assessing sectoral export potential and outlining strategic directions for reducing trade imbalance.

In order to strengthen exports and reduce the trade imbalance, it is essential to analyse the

analiză a sectoarelor în care Republica Moldova deține un avantaj competitiv real. În acest scop, se utilizează Indicele RCA, care compară ponderea unui produs în exporturile naționale cu cea din exporturile mondiale.

sectors where the Republic of Moldova has a real competitive advantage. To this end, the RCA Index is used, which compares the share of a product in national exports with the corresponding share in global exports.

$$RCA_i = \left(\frac{\frac{X_i^{MD}}{X^{MD}}}{\frac{X_i^W}{X^W}} \right) \geq 1 \quad (1)$$

unde/ where:

RCA_i – indicele avantajului comparativ relevat pentru un anumit produs i / the index of comparative advantage revealed for a given product i ;

X_i^{MD} – valoarea exporturilor Republicii Moldova pentru produsul i / the value of Moldova's exports of product i ;

X_i^W – valoarea exporturilor mondiale pentru produsul i / the value of world exports of product i ;

X^{MD} – valoarea exporturilor totale ale Republicii Moldova/ value of Moldova's total exports;

X^W – valoarea exporturilor totale mondiale/ total value of world exports.

Un RCA mai mare de 1 indică un avantaj comparativ și o specializare eficientă în acel produs, fiind un instrument valoros în analiza comerțului internațional. Prin aplicarea acestuia, se pot contura direcții strategice de specializare economică și de stimulare a competitivității pe piețele externe [21].

Rezultate obținute și discuții

Toate națiunile au implementat măsuri rapide în diferite momente de criză economică, profund marcate de factori exogeni – precum pandemia COVID-19, creșterea prețurilor globale, crizele energetice și tensiunile geopolitice – care au influențat semnificativ performanța comercială a țării. Exporturile au înregistrat o dinamică pozitivă, crescând de la 2.467,1 milioane USD în 2020 la un vârf de 4.332,1 milioane USD în 2022, urmată însă de o ușoară corecție descendentă în 2023 și 2024. În paralel, importurile au continuat să crească, accentuând dezechilibrul balanței comerciale, cu un deficit ce a atins -5.510,1 milioane USD în 2024. Aceste evoluții reflectă atât progresele realizate în cadrul implementării Acordului DCFTA – în special, în ceea ce privește extinderea accesului la piața europeană – cât și vulnerabilitățile persistente, în special, dependența structurală de importuri. Pentru o perspectivă extinsă asupra tendințelor internaționale și impactului asupra comerțului internațional, analiza este continuată în Tabelul 1, care surprinde evoluțiile globale ale schimburilor comerciale cu mărfuri în aceeași perioadă.

A RCA value greater than 1 indicates that the country has a comparative advantage and effective specialization in the given product, and is a valuable tool in international trade analysis. By applying it, strategic directions for economic specialization and boosting competitiveness in foreign markets can be outlined [21].

Results and Discussions

During various economic crisis, all nations implemented swift measures in response to exogenous factors, such as the COVID-19 pandemic, rising global prices, energy crises, and geopolitical tensions, that significantly impacted the Moldova's trade performance. Exports registered a positive dynamic, rising from USD 2,467.1 million in 2020 to a peak of USD 4,332.1 million in 2022, but followed by a slight downward correction in 2023 and 2024. In parallel, imports continued to increase, widening the trade balance deficit, which reached USD -5,510.1 million in 2024. These developments reflect both the progress made in the implementation of the DCFTA, notably in expanding access to the European market, and persistent vulnerabilities, in particular structural dependence on import. For a broader perspective on international trends and the impact on international trade, the analysis is continued in Table 1, which captures the overall developments in merchandise trade over the same period.

Tabelul 1/ Table 1

**Tendențele comerțului internațional cu mărfuri (mil dolari SUA)/
Trends in international merchandise trade (US\$ million)**

Indicatori/Indicators	2020	2021	2022	2023	2024
Export/Export	2.467,1	3.144,5	4.332,1	4.048,6	3.555,1
Import/Import	5.416,0	7.176,8	9.219,0	8.675,5	9.065,2
Balanța Comercială/ Trade Balance	-2.948,9	-2.948,9	-2.948,9	-2.948,9	-2.948,9

Sursa: https://statistica.gov.md/ro/comertul-international-cu-marfuri-al-republicii-moldova-in-luna-decembrie-2024-s-9539_61660.html [20]/

Source: https://statistica.gov.md/ro/comertul-international-cu-marfuri-al-republicii-moldova-in-luna-decembrie-2024-s-9539_61660.html [20]

Potrivit Tabelului 1, se observă că în anul 2024, deficitul balanței comerciale a Republicii Moldova a crescut semnificativ, atingând -5.510,1 milioane USD, față de -4.626,8 milioane USD în 2023. Această evoluție a fost generată, în principal, de majorarea importurilor din Uniunea Europeană, unde s-a înregistrat un deficit de 2.153,7 milioane USD, cu aproape 40% mai mare decât în anul precedent. În schimb, deficitul comercial față de țările CSI a scăzut cu 55%, situându-se la 104,7 milioane USD. Creșterea dezechilibrului cu UE este explicată prin importuri mai mari de energie, produse alimentare și bunuri industriale, în timp ce exporturile din sectoare cheie, precum cel agroalimentar și textil, au stagnat sau au scăzut. Reducerea deficitului față de CSI reflectă atât diminuarea dependenței comerciale de Est, cât și reorientarea strategică a Moldovei către piața europeană, pe fondul conflictului regional și al consolidării integrării economice cu UE.

Dintre factorii care au contribuit la scăderea exporturilor în perioada analizată se numără restricțiile impuse de sancțiunile internaționale împotriva țărilor CSI, blocarea coridoarelor logistice tradiționale, retragerea investitorilor străini și diminuarea comenzilor pentru procesarea materiilor prime pe platformele industriale. De asemenea, stabilizarea prețurilor mondiale, după o perioadă de inflație accelerată, a redus cererea agregată, influențând negativ volumul exporturilor în termeni cantitativi, chiar dacă valoarea acestora a crescut în mod aparent.

În prima jumătate a anului 2024, deficitul balanței comerciale a Republicii Moldova s-a adâncit, ajungând la -2.535,7 milioane USD, în creștere cu 8,8% față de aceeași perioadă din 2023 [22]. Această evoluție a fost determinată de o scădere accentuată a exporturilor (-12,8%), în timp ce importurile au cunoscut o reducere modestă (-

According to Table 1, it can be seen that in 2024, Moldova's trade balance deficit increased significantly, reaching USD -5,510.1 million, compared to USD -4,626.8 million in 2023. This deterioration was primarily caused by higher imports from the European Union, which recorded a deficit of USD2,153.7 million, almost 40% higher than in the previous year. In contrast, the trade deficit with the CIS countries decreased by 55%, reaching only USD104.7 million. The increase in the trade gap with the EU is largely explained by higher imports of energy, foodstuffs, and industrial goods, while exports in key sectors such as agri-food and textiles either stagnated or declined. The narrowing of the deficit with the CIS countries reflects both the decreasing trade dependence on the Eastern markets and Moldova's strategic reorientation towards the European market, amid the ongoing regional conflict and the deepening economic integration with the EU.

Several factors contributed to the decline in exports during the period under review, including restrictions imposed by international sanctions against the CIS countries, the blocking of traditional logistic corridors, the withdrawal of foreign investors, and the decline in orders for processing raw materials on industrial platforms. Also, the stabilization of world prices following a period of accelerated inflation has reduced aggregate demand, negatively influencing the volume of exports in quantitative terms, even if their value has apparently increased.

In the first half of 2024, Moldova's trade balance deficit deepened to USD -2,535.7 million, an increase of 8.8% compared to the same period in 2023 [22]. This development was primarily driven by a sharp decline in exports (-12.8%), while imports registered a modest reduction (-1.3%), which exacerbated the trade imbalance.

1,3%), ceea ce a accentuat dezechilibrul comercial. În raport cu Produsul Intern Brut, deficitul comercial s-a menținut la un nivel ridicat și stabil în ultimul deceniu, situându-se la 29,5% din PIB în 2023 și la 31% în primele trei trimestre din 2024. Această valoare reflectă o vulnerabilitate externă persistentă. De asemenea, exporturile au reprezentat doar 20–21% din PIB, în timp ce importurile au depășit 50%, ceea ce confirmă o dependență semnificativă de mărfurile din import. Aceste date subliniază necesitatea unor măsuri structurale pentru reducerea dezechilibrului comercial și creșterea competitivității economiei naționale.

În continuare este analizat Indicele RCA al Republicii Moldova pe grupe de produse, conform clasificării internaționale SITC (Standard International Trade Classification), elaborată de ONU și utilizată pe scară largă în analiza comerțului internațional (vezi Tabelul 2). În acest sens, un RCA mai mare de 1 indică un avantaj comparativ, semnaland o specializare competitivă la nivel global. Cu cât RCA este mai mare, cu atât crește puterea de export a țării pentru acel produs.

Relative to GDP, the trade deficit has remained consistently high and stable over the last decade, standing at 29.5% of GDP in 2023 and reaching 31% in the first three quarters of 2024. This situation reflects a persistent external vulnerability. Also, exports accounted for only 20-21% of GDP, while imports exceeded 50%, confirming a significant dependence on imported goods. These data underline the urgent need for structural measures aimed at reducing the trade deficit and increase the competitiveness of the national economy.

In the following is analysed the RCA Index of the Republic of Moldova by product groups, according to the international classification SITC (Standard International Trade Classification) developed by the United Nations and widely used in international trade analysis (Table 2). In this context, an RCA value greater than 1 indicates a comparative advantage, reflecting a competitive specialization at the global level. The higher the RCA, the stronger the country's export performance in that product category.

Tabelul 2/ Table 2

**Analiza exporturilor Republicii Moldova pe grupe de produse
în baza Nomenclatorului SITC și indicelui RCA pentru anul 2023/
Analysis of Moldova's exports by product groups based
on SITC Nomenclature and RCA index for 2023**

Secțiunea/ Section	Grupa de produse/ Product group	Valoarea exporturilor/ Value of exports (mln USD)	Indicele RCA/ RCA index
1	2	3	4
0. Hrană și animale vii/ Food and live animals	001. Animale vii/ Live animals	8752	1,7
	041. Grâu și meslin nemăcinat/ Wheat and meslin	223764	21,1
	043. Orz nemăcinat/ Barley unmalted	26214	13,1
	044. Porumb nemăcinat/ Unground maize	144089	15,4
	045. Alte cereale, nemăcinate/ Other cereals, non-milled	1568	1,6
	046. Făină și făină de grâu/ Wheat flour and meal	5947	4,3
	048. Preparate din cereale, făină, amidon/ Preparations of cereals, flour, starch	27462	1,7
	056. Legume, fructe uscate, conservate sau congelate/ Dried, canned or frozen vegetables, fruits	9625	1,1
	057. Fructe și nuci proaspete sau uscate/ Fresh or dried fruit and nuts	264154	9,7
	058. Fructe preparate sau conservate/ Prepared or preserved fruit	28390	4,7
	059. Sucuri de fructe și sucuri de legume/ Fruit juices and vegetable juices	71981	22,6
	061. Zahăr, melasa și miere/ Sugar, molasses and honey	13381	1,5

Continuarea tabelului 2/ Continuation of table 2

1	2	3	4
	062. Produse de cofetărie cu zahăr/ Sugar confectionery	5927	1,7
	073. Preparare de ciocolată și cacao/ Chocolate and cocoa preparations	9683	1,5
	081. Hrană pentru animale (fără cereale nemăcinate)/ Animal feed (no unground cereals)	65115	3,1
1. Băuturi și tutun/ Drinks and tobacco	112. Băuturi alcoolice/ Alcoholic drinks	203242	11,9
	122. Tutun fabricat/ Manufactured tobacco	8407	1,2
2. Materiale brute, necomestibile cu excepția combustibililor/ Raw materials, inedible excluding fuels	212. Blănuri brute/ Raw furs	247	1,4
	222. Semințe pentru uleiuri vegetale fixe „moale”/ Seeds for 'soft' fixed vegetable oils	279992	13,2
	223. Semințe pentru alte uleiuri vegetale fixe/ Seeds for other fixed vegetable oils	2390	2,6
	273. Piatră, nisip și pietriș/ Stone, sand and gravel	17960	8,4
	288. Deșeuri și resturi de metale neferoase/ Non-ferrous metal waste and scrap	29590	2,9
	334. Produse petroliere, rafinate/ Petroleum products, refined	397716	2,3
3. Combustibili minerali, lubrifianți și alte materiale conexe/ Mineral fuels, lubricants and other related materials	344. Benzină, gaze și alte hidrocarburi gazoase/ Petrol, gas and other gaseous hydrocarbons	8458	5,7
	351. Curent electric/ Electric current	45723	3,5
4. Uleiuri, grăsimi animale și vegetale/ Animal and vegetable oils and fats	421. Grăsimi și uleiuri vegetale fixe „moale”/ Fixed "soft" vegetable fats and oils	247545	24,0
5. Produse chimice și produse înrudite/ Chemicals and related products	512. Alcoolii, fenoli etc. și derivații acestora/ Alcohols, phenols, etc. and their derivatives	28483	2,7
	551. Esența de uleiuri, parfum și arome/ Essence of oils, perfume and flavorings	7614	1,2
	574. Polieteri, polycarbonați, poliesteri etc./ Polyethers, polycarbonates, polyesters, etc.	14442	1,3
6. Produsele manufacturate/ Manufactured products	635. Produse de lemn/ Wood products	13981	2,2
	642. Articole din hârtie, celuloză, carton/ Articles of paper, cellulose, cardboard	18405	1,7
	654. Alte țesături textile/ Other textile fabrics	11978	8,0
	658. Articole confecționate din textile/ Made-up textile articles	43300	3,6
	659. Acoperiri de podea/ Floor coverings	13819	4,3
	664. Sticlă/ Glass	15880	1,8
	665. Sticlărie/ Glassware	81661	12,7
	692. Containere metalice pentru depozitare sau transportare/ Metal containers for storage or transportation	5930	1,3
	693. Produse din sârmă (cu excepția celor electrice) și grilaje pentru garduri/ Wire products (other than electric) and fencing gratings	3821	1,1

Continuarea tabelului 2/ Continuation of table 2

1	2	3	4
7. Mașini și echipamente de transport/ Transportation machinery and equipment	727. Mașini pentru prelucrarea alimentelor (cu excepția celor de uz casnic)/ Food processing machinery (except household)	12787	3,8
	771. Mașini electrice și părți ale acestora/ Electrical machines and parts	46990	1,8
	773. Echipamente pentru distribuirea energiei electrice/ Electricity distribution equipment	548353	18,4
8. Diverse articole fabricate/ Miscellaneous manufactured articles	811. Construcții prefabricate/ Prefabricated buildings	4509	2,1
	821. Mobilier și piese de schimb/ Furniture and spare parts	144032	3,9
	841. Îmbrăcăminte pentru bărbați din materiale textile, netricotate/ Men's clothing of textile materials, not knitted or crocheted	74839	5,1
	842. Îmbrăcăminte pentru femei, din materiale textile/ Women's clothing of textile materials	64433	3,4
	843. Îmbrăcăminte pentru bărbați sau băieți, din material textil tricotat, croșetat/ Men's or boys' garments of knitted or crocheted textile fabric	18404	3,0
	844. Îmbrăcăminte pentru femei, din materiale textile, tricotată sau croșetată/ Women's clothing of textile materials, knitted or crocheted	14218	1,4
	845. Articole de îmbrăcăminte, din materiale textile/ Articles of apparel of textile materials	110564	3,5
	851. Încălțăminte/ Footwear	27561	1,0
	873. Contoare și numărătoare/ Meters and counters	14033	4,1
	893. Articole din materiale plastice/ Plastic articles	55609	1,3

Sursa/ Source: www.unctad.org/statistics [23]

Potrivit Tabelului 2, se observă că sectoarele agroalimentare se detașează ca principalele domenii cu avantaj comparativ clar. Exemple notabile includ: sucuri de fructe și legume (RCA = 22,6); grâu nemăcinat (RCA = 21,1); porumb (15,4); fructe proaspete și nuci (9,7); uleiuri vegetale (24,0). Aceste valori ridicate reflectă o orientare agricolă competitivă și o cerere stabilă din partea pieței europene pentru produsele agroalimentare moldovenești.

De asemenea, și sectorul băuturilor alcoolice prezintă un RCA ridicat (11,9), ceea ce confirmă tradiția și calitatea exporturilor vinicole din Republica Moldova, un brand recunoscut în spațiul european și CSI. Sectoarele manufacturiere ușoare și textile arată, de asemenea, un nivel de compe-

According to Table 2, it can be seen that agri-food sectors stand out as the main areas with clear comparative advantage. Notable examples include: fruit and vegetable juices (RCA = 22.6); unmilled wheat (RCA = 21.1); maize (15.4); fresh fruits and nuts (9.7); vegetable oils (24.0). These high values reflect a competitive agricultural orientation and stable demand from the European market for Moldovan agri-food products.

The alcoholic beverages sector also has a high RCA (11.9), which confirms the tradition and quality of Moldovan wine exports, a nationally brand recognized both in Europe and the CIS. The light manufacturing and textile sectors also demonstrate competitiveness: textile fabrics (RCA = 8.0); glassware (12.7); menswear (5.1); furniture and

titivitate: țesăturile textile (RCA = 8,0); sticlăria (12,7); îmbrăcămintea pentru bărbați (5,1); mobilierul și piesele de schimb (3,9). Aceste sectoare se bazează pe forța de muncă relativ ieftină și pe integrarea în lanțurile de producție europene, în special pentru textile și cablaje auto.

Un alt sector competitiv este cel al echipamentelor pentru distribuția energiei electrice (RCA = 18,4) care indică o nișă industrială emergentă, legată de investițiile externe în zonele economice libere și subcontractarea industrială. Nu în ultimul rând, domeniile cu RCA < 1, cum ar fi articole din plastic, unele produse chimice și componente metalice, indică o dependență de importuri și lipsa unui avantaj competitiv clar în aceste categorii.

Este de remarcat faptul că procesele inflaționiste s-au intensificat în majoritatea țărilor occidentale, inclusiv în zona grav afectată de pandemia COVID-19. Ca urmare, inflația din RM a atins, în această perioadă, cel mai ridicat nivel anual de peste 34%. Majoritatea țărilor s-au confruntat cu o situație asemănătoare, fapt ce explică creșterea substanțială a exporturilor și importurilor în termeni de valoare, deși în termeni cantitativi, acestea au rămas constante sau au cunoscut chiar o ușoară scădere. În tabelul 3 sunt sintetizate principalele evoluții ale exporturilor și importurilor Republicii Moldova pentru anul 2024 în raport cu anul 2023.

spare parts (3.9). These sectors rely on relatively cheap labour and integration into European production chains, especially for textiles and automotive wiring.

Another competitive sector is electricity distribution equipment (RCA = 18.4) which reflects an emerging industrial niche, associated with foreign investment in free economic zones and industrial subcontracting. Last but not least, sectors with RCA < 1, such as plastic articles, some chemical products and metal components, indicate a dependence on imports and the lack of a clear competitive advantage in these categories.

At the same time, it should be noted that inflationary processes have intensified in most Western countries, including in the area severely affected by the COVID-19 pandemic. As a result, inflation in the Republic of Moldova reached its highest annual level of over 34% during this period. Most countries had a similar situation, which explains the substantial increase in exports and imports in value terms, although in quantitative terms they remained constant or even slightly decreased. Table 3 summarizes the main trends in Moldova's exports and imports for the period 2008-2023.

Tabelul 3/ Table 3

Evoluția schimburilor comerciale ale Republicii Moldova/

Indicator/ Indicator	Valoare/ Value	Modificare, Variatie/ Change, Variation	Observații/ Comments
1	2	3	4
Exporturi totale (ianuarie-aprilie 2024)/ Total exports (January-April 2024)	1,2 mlrd USD	-12,6% față de aceeași perioadă a anului 2023/ - 12.6% compared to the same period in 2023	Scădere semnificativă în valoare/ Significant decrease in value
Exporturi de mărfuri autohtone/ Exports of domestic goods	935,6 mln USD (77% din total)	-0,8%	Ușoară scădere, menținerea cotei dominante/ Slight fall, maintaining dominance
Reexporturi de mărfuri străine/ Re-exports of foreign goods	278,9 mln USD	-37,5%	Indicativ al reducerii avantajelor comparative/ Indicative of reduced comparative advantage
Exporturi către UE/ Exports to the EU	≈800 mln USD	-7,3%	65,8% din totalul exporturilor/ 65.8% of total exports
Exporturi către țările CSI/ Exports to CIS countries	≈88 mln USD	-23,7%	7,2% din totalul exporturilor; afectate de sancțiuni/ 7.2% of total exports; affected by sanctions
Importuri totale (ianuarie-aprilie 2024)/ Total imports (January-April 2024)	2,9 mlrd USD	-2,2%	Scădere ușoară în valoare/ Slight decrease in value

Continuarea tabelului 3/ Continuation of table 3

1	2	3	4
Importuri din UE/ EU imports	1,41 mlrd USD	Aproximativ stabil/ Approximately stable	Pondere de peste 48% în total importuri/ Over 48% share in total imports
Importuri din CSI/ CIS imports	120 mln USD	-54,5%	4% din totalul importurilor; scădere accentuată/ 4% of total imports; sharp fall
Deficit comercial/ Trade deficit	>1,7 mlrd USD	-	Grad de acoperire a importurilor: 41,4% (-5 p.p. vs 2023)/ Import coverage ratio: 41.4% (-5 p.p. vs 2023)
Transport rutier/ Road transport	82% din totalul mărfurilor/ 82% of total goods	-	-

Sursa: adaptare după Lex-Econ Consulting [15, 18]/ **Source:** adaptation after Lex-Econ Consulting [15, 18]

Acordul facilitează transformarea Republica Moldova într-un stat modern, integrat în spațiul economic european, prin promovarea simultană a reformelor economice și politice, precum și prin armonizarea cadrului legislativ național la acquis-ul comunitar. Astfel, se deschid noi perspective pentru dezvoltarea schimburilor comerciale și pentru accesul extins pe piața europeană al produselor autohtone, deși, în pofida mediatizării, conținutul și avantajele acordului rămân relativ mai puțin cunoscute atât în mediul de afaceri, cât și în cel academic.

Concluzii

Studiul de față sugerează o cercetare aplicată privind perspectivele de dezvoltare comercială ale Republicii Moldova în contextul integrării europene, cu accent pe dinamica schimburilor comerciale și pe capacitatea de adaptare a economiei la standardele UE. Cercetarea a urmărit testarea a două ipoteze fundamentale, validate prin metode cantitative și calitative.

În ceea ce privește ipoteza I1, conform căreia semnarea și implementarea DCFTA contribuie la creșterea exporturilor moldovenești către UE, analiza statistică prezentată în Tabelul 1 confirmă această tendință. Exporturile către țările membre UE au crescut de la 1.217,6 milioane USD în 2015 la 2.646,7 milioane USD în 2023, reflectând o evoluție pozitivă și susținută. Această creștere a fost impulsionată de liberalizarea tarifară, de accesul la o piață extinsă și de îmbunătățirea standardelor de producție ale companiilor moldovenești. Prin urmare, ipoteza I1 este validată pe baza datelor comerciale oficiale și a contextului instituțional creat de DCFTA.

The Agreement facilitates the transformation of the Republic of Moldova into a modern state, integrated into the European economic area, by simultaneously promoting economic and political reforms, as well as by harmonizing the national legislative framework with the *acquis Communautaire*. This opens up new prospects for the development of trade and expanded access to the European market for domestic products, although, despite the media coverage, the content and advantages of the agreement remain relatively less well known in both the business and academic worlds.

Conclusions

The present study suggests an applied research into the prospects of trade development of the Republic of Moldova in the context of European integration, with a focus on the dynamics of trade and the economy's capacity to adapt to EU standards. The research aimed to test two fundamental hypotheses, validated by quantitative and qualitative methods.

Regarding Hypothesis I1, according to which the signing and implementation of DCFTA contributes to the growth of Moldovan exports to the EU, the statistical analysis presented in Table 1 confirms this trend. Exports to EU member countries have increased from USD 1,217.6 million in 2015 to USD 2,646.7 million in 2023, reflecting a positive and sustained development. This growth has been boosted by tariff liberalization, access to an enlarged market and improved production standards of Moldovan companies. Hypothesis I1 is therefore validated based on official trade data and the institutional context created by the DCFTA. As for hypothesis I2, according to which

În ceea ce privește ipoteza I2, conform căreia Republica Moldova deține un avantaj comparativ relevant în sectoarele agroalimentar și manufacturier ușor, aplicarea Indicelui RCA a evidențiat o specializare clară în aceste domenii. Exporturile cu $RCA > 1$ în produse precum fructe, conserve alimentare și textile atestă o competitivitate consolidată pe piața europeană. Astfel, ipoteza I2 este susținută de rezultatele calculului RCA, care indică o poziționare favorabilă a Moldovei în aceste sectoare cu potențial de creștere.

Cu toate acestea, cercetarea are și anumite limite metodologice. În primul rând, analiza s-a bazat, în principal, pe date statistice agregate, fără a integra date de firmă sau studii de caz sectoriale. În al doilea rând, nu s-au putut include interviuri calitative cu experți sau antreprenori din comerțul internațional, ceea ce ar fi completat perspectiva interpretativă. De asemenea, estimările recente pentru anul 2024 sunt parțial bazate pe date preliminare, ceea ce poate influența robustețea concluziilor privind ultimele evoluții.

În concluzie, studiul confirmă rolul esențial al integrării comerciale europene în dezvoltarea economică a Republicii Moldova, dar atrage atenția asupra necesității unor reforme instituționale și investiții structurale pentru a consolida această direcție. Integrarea europeană nu oferă doar oportunități de acces la piețe, ci și obligația de adaptare internă – un proces care trebuie să fie susținut prin politici comerciale, financiare și educaționale coerente.

the Republic of Moldova has a relevant comparative advantage in the agri-food and light manufacturing sectors, the application of the RCA Index revealed a clear specialization in these areas. Exports with $RCA > 1$ in products such as fruits, canned food and textiles testify to a strengthened competitiveness on the European market. Thus, hypothesis I2 is supported by the results of the RCA calculations, which indicate a favourable positioning of Moldova in these sectors with growth potential.

However, the research is subject to certain methodological limitations. Firstly, the analysis was mainly based on aggregate statistical data, without integrating firm-level data or sector case studies. Secondly, it was not possible to include qualitative interviews with experts or entrepreneurs in international trade, which would have complemented the interpretative perspective. Also, the recent estimates for the year 2024 are partly based on preliminary data, which may influence the robustness of the conclusions on recent developments.

In conclusion, the study confirms the essential role of European trade integration in the economic development of the Republic of Moldova, while but drawing attention to the need for institutional reforms and structural investments to strengthen this direction. European integration not only provides opportunities for market access, but also requires the obligation to adapt internally, a process that needs to be supported through coherent trade, financial, and educational policies.

Bibliografie/ Bibliography:

1. KRUGMAN, Paul. Increasing returns, imperfect competition and the positive theory of international trade. *Handbook of international economics*. 1995, vol. 3, pp. 1243-1277.
2. MACOVEI, Ina. Armonizarea legislației Republicii Moldova cu cea europeană în domeniul politicii vamale. In: *Teoria și practica administrării publice*, 20 mai 2016, Chișinău. Chișinău: Garamont-Studio, 2016, pp. 346-349.
3. BALASSA, Bela. *The Theory of Economic Integration (Routledge Revivals)*. Online. 1st Edition. London, 1961. Disponibil: <https://doi.org/10.4324/9780203805> [accesat 2024-12-26].
4. BLANOVSCI, A. Comerțul exterior al Republicii Moldova: realizări și probleme. *Administrarea publică*. 2010, nr. 68(4), pp. 54-60.
5. LUCĂȘENCO, Eugenia. *Strategii de modernizare a sectorului agricol al Republicii Moldova*. Teză de doctor în științe economice. PDF, online. Chișinău, 2024. Disponibil: <https://www.anacec.md/files/Lucasenco-teza.pdf> [accesat 2025-01-12].
6. BĂRBULESCU, Iordan Gheorghe; Mircea BRIE și Nicolae TODERAȘ. *Cooperarea transfrontalieră între România și Ucraina, respectiv între România și Republica Moldova: oportunități și provocări în perioada 2014-2020*. București: Institutul European din România, 2016.
7. TUMANOV, Elena. Moldova între UE și uniunea vamală eurasiatică. In: *Conferința tehnico-științifică a colaboratorilor, doctoranzilor și studenților*, 15-23 noiembrie 2013. Chișinău: Tehnica-UTM, 2014, vol. 1, pp. 244-247.

8. GHENGHEA, Mircea-Cristian. A Geopolitical Stake: RM Between the European Union and the Eurasian Union. *CES Working Papers*. 2014, vol. 6, issue 2, pp. 86-93. ISSN 2067-7693.
9. ALDA-ASSOCIATION EUROPÉENNE POUR LA DEMOCRATIE LOCALE. *Between Democracy and Russian Propaganda: Moldova's Struggle for European Integration*. Online. 2024, 29 October. Disponibil: <https://www.alda-europe.eu/moldova-struggle-european-integration/> [accesat 2025-02-23].
10. DONE, Cătălin-Gabriel. Building bridges: Moldova's path to european integration in the evolving geopolitical order. In: *Teoria și practica administrării publice*, ed. a 28-a, 17 mai 2024, Chișinău. Chișinău: USM, 2024, pp. 265-271.
11. URSU, V.; D. URSU and D. MOROSAN. The advantages and challenges of the accession of the Republic of Moldova to the European Union. *Social Science and Humanities Journal*. 2024, no 8(2), pp. 34478-34483.
12. IAȚCO, M. și N. PUTINĂ. Process of Accession of the RM to the European Union-Content and Implications. In: *Analele Universității din Oradea*. 2020, issue 12, pp. 145-162.
13. CALUS, K. and M. KOSIENKOWSKI. Relations between Moldova and the European Union. In: Paul FLENLEY and Michael MANNIN (eds.). *The European Union and its eastern neighbourhood*. Online. Manchester University Press, 2018, pp. 99-113. Disponibil: <https://doi.org/10.7765/9781526109118.00017> [accesat 2025-02-05].
14. EUROPEAN COMMISSION. *Enlargement Package 2024*. Online. Disponibil: https://enlargement.ec.europa.eu/index_en [accesat 2025-02-05].
15. PIROȘCĂ, G. I.; M. R. STANEF-PUICĂ and N. MOROIANU. Socio-economic perspectives of the Republic of Moldova in the context of integration into the European Union. Arguments in favor of membership. *Theoretical and Applied Economics*. Online. Special Issue. 2024, vol. 31, pp. 289-317. Disponibil: https://economie.ase.ro/wp-content/uploads/2024/08/Theoretical__Applied_Economics_2024_Special_Issue_Summer.pdf#page=289 [accesat 2025-01-23].
16. MELEGA, A. *Analiza predictivă a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer în contextul intensificării riscurilor geopolitice și de divergență în aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)*. Teză de doctor în științe economice. Universitatea „Ștefan cel Mare”, România. Suceava, 2023. 215 p.
17. RONNĂS, P. și N. ORLOVA. Moldova's Transition to Destitution. *Sida Studies*. PDF, online. 2000, no. 1. Disponibil: <https://cdn.sida.se/publications/files/sida983en-moldovas-transition-to-destitution.pdf> [accesat 2025-02-05].
18. LEX-ECON CONSULTING. *Evoluția comerțului exterior al Republicii Moldova*. Blog. Secțiunea Economie. 2024-07-16. Disponibil: <https://lexecon.md/arhive/economie/evolutia-comertului-exterior-al-republicii-moldova/> [accesat 2025-02-05].
19. *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova*. Site web. Disponibil: <https://www.statistica.gov.md> [accesat 2025-02-16].
20. GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. MINISTERUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI DIGITALIZĂRII. *Raport privind evoluția social-economică a Republicii Moldova în 9 luni 2024*. Online. 2025-01-17. Disponibil: <https://mded.gov.md/indicatori-economici/evolutia-social-economica/> [accesat 2025-02-16].
21. IGNATOV, Augustin. *Governance efficiency essential condition to foster entrepreneurial competitiveness. Case of the Republic of Moldova*. Online, PDF. In: Competitiveness and Innovation in the Knowledge Economy: 26th International Scientific Conference: Conference Proceeding, September 23-24, 2022. Chișinău: ASEM, 2022, pp. 128-147. ISBN 978-9975-3590-6-1 (PDF). Disponibil: Repozitoriului Academiei de Studii Economice din Moldova (IREK AESM), https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/2593/Conf_ASEM_SEPTEMBRIE_2022_p128-147.pdf?sequence=1&isAllowed=y
22. INFOTAG. *Moldova menține deficitul de comerț exterior la 30 la sută din PIB*. Online. 2025-02-04. Disponibil: <https://www.infotag.md/economics-ro/321966> [accesat 2025-02-16].
23. UNCTAD. *Statistics and data*. Online. Disponibil: <https://www.unctad.org/statistics> [accesat 2025-02-05].